

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 1. 2017, č. j. 133, 134, 135, 136, 137/17, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze č. j. 6 A 49/2017 – 15 ze dne 28. 4. 2017,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] Žalobce se žalobou z února 2017 podanou u Městského soudu v Praze domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 16. 1. 2017, č. j. 133, 134, 135, 136, 137/17, kterým bylo rozhodnuto o tom, že se žalobci neurči advokát k poskytnutí právní služby dle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii.

[2] Městský soud žalobce vyzval, aby zaplatil soudní poplatek za předmětnou žalobu. Podáním ze dne 27. 3. 2017 stěžovatel žádal o osvobození od soudních poplatků, k žádosti připojil fotokopii Potvrzení čistého příjmu zaměstnance za měsíc leden 2017 bez uvedení údajů o tom, kdo je jeho zaměstnavatelem.

[3] Městský soud v Praze usnesením ze dne 28. 4. 2017, č. j. 6 A 49/2017 - 15 (dále „**napadené usnesení**“), žalobci osvobození od soudních poplatků nepřiznal. V odůvodnění napadeného usnesení městský soud vyložil, že je povinností účastníka řízení doložit nedostatek prostředků, aby byla jeho žádost o osvobození úspěšná. Role soudu pak spočívá v tom, že soud porovnává na jedné straně výdělkové a další majetkové a sociální poměry dotyčného účastníka řízení, včetně možnosti opatření si potřebných prostředků, na druhé straně pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným řízením před soudem či povahu věci samé. V projednávané věci žalobce podle závěru soudu nesplnil povinnost doložit nedostatek prostředků, neboť předložil nevěrohodné potvrzení čistého příjmu zaměstnance za měsíc leden 2017, jelikož z tohoto dokladu není zřejmá totožnost jeho vystavitele (zaměstnavatele žalobce), a doklad není opatřen razítkem ani podpisem na stvrzení správnosti údajů v něm uvedených. Žalobce tedy nedoložil jím tvrzené skutečnosti ohledně výše svého čistého měsíčního příjmu.

[4] Proti **napadenému usnesení** nyní žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí kasační stížností. Stěžovatel uvádí, že žádný judikát nestanovil, že nelze přihlížet k anonymizovanému potvrzení. O těchto úvahách měl soud stěžovatele použit. Výši příjmu nadto stěžovatel přiznal svým čestným prohlášením. Řízení je tedy vinou městského soudu zbytečně protahováno, zvláště když přiznané osvobození lze odejmout. Městský soud podle stěžovatele od roku 2009 poškozuje jeho práva rozehráváním zcela zbytečné hry, zvláště když v projednávané věci vytrhává „větičky“ z kontextu ustanovení § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[5] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

II. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[6] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti. Konstatoval, že stěžovatel je osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.“), a kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.).

[7] Nejvyšší správní soud přitom nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti, neboť žádost o osvobození od soudních poplatků není svojí povahou návrhem na zahájení řízení ve věci samé ani nepatří mezi jiné zpoplatněné návrhy či úkony vyjmenované v zákoně o soudních poplatcích; jedná se o procesní návrh podaný v probíhajícím řízení o žalobě, které je zpoplatněno a za něž má být poplatek vybrán. „Řízení“ o této žádosti tak není spojeno s další poplatkovou povinností (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19). Neuplatní se ani ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. o povinném zastoupení advokátem (k tomu blíže již zmiňované usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 196/2014 - 19, konkrétně jeho bod 29.).

[8] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *„účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že*

návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti."

[9] Z citovaného ustanovení je zřejmé, že zákon především ukládá účastníku řízení, aby o osvobození od soudních poplatků požádal a aby doložil (prokázal), že nemá dostatečné prostředky k tomu, aby příslušný poplatek uhradil. Individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Aby mohl být účastník osvobozen od soudního poplatku podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., musí být splněny tyto tři předpoklady: (a) účastník musí doložit, že nemá dostatečné prostředky, (b) musí podat žádost o osvobození od soudních poplatků, a (c) soud nesmí dospět k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný. Mimo ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. se dílčím způsobem aplikuje rovněž ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „o. s. ř."), za použití ustanovení § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti (tato možnost byla do s. ř. s. zakotvena rovněž, a to na základě novely provedené zákonem č. 303/2011 Sb.). Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Citované ustanovení o. s. ř. pamatuje rovněž na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole.

[10] V posuzované věci městský soud stěžovateli osvobození od soudních poplatků nepřiznal, neboť dospěl k závěru, že stěžovatel neunesl svou procesní povinnost doložit soudu, že nemá dostatečné prostředky.

[11] Při zkoumání, zda účastník disponuje dostatečnými prostředky, aby mohl soudní poplatek zaplatit, je právě na účastníku samém, aby své materiální poměry dostatečně konkrétně popsal (břemeno tvrzení), a současně aby projevil zákonem požadovanou aktivitu a předložil soudu (pokud možno současně se žádostí o osvobození) doklady dosvědčující jeho nemajetnost, resp. nízké příjmy (břemeno důkazní). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50). Pro osvobození od soudních poplatků tak účastník musí doložit, že nemá dostatečné prostředky (kromě toho, že jeho návrh nesmí být zjevně neúspěšný, současně musí účastník o osvobození od soudních poplatků požádat a nesmí se jednat o svévolné uplatňování práva – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Soud je povinen v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009 - 50).

[12] Je proto na účastníkovi, aby v žádosti o osvobození od soudních poplatků uvedl, v čem nezpůsobilost uhradit soudní poplatek spočívá, přičemž musí být vždy posuzovány tyto poměry dle aktuálního stavu a komplexněji celkové výdělkové a majetkové poměry žadatele. Nejvyšší správní soud poznamenává, že netrvá na doložení poměrů účastníka řízení výhradně formou vyplnění zaslaného formuláře Potvrzení o osobních, majetkových

a výdělkových poměrech, nicméně v tomto formuláři jsou na základě dlouhodobé soudní praxe uvedeny údaje, které jsou pro rozhodování o osvobození od soudních poplatků pro soud podstatné. Účastník řízení tedy není povinen žádané údaje sdělit soudu výhradně formou vyplnění uvedeného tiskopisu, pokud však chtěl dosáhnout kladného rozhodnutí o své žádosti, bylo nutné sdělit soudu jakoukoliv jinou formou veškeré požadované údaje a v požadovaném rozsahu je doložit.

[13] Z konstantní judikatury zdejšího soudu tedy bez jakýchkoli pochyb vyplývá, že důkazní břemeno leží právě na účastníkovi, který je povinen hodnověrným způsobem prokázat své majetkové a sociální poměry (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 10. 2014, č. j. 7 As 177/2014 – 17). Pro úplnost Nejvyšší správní soud opakovaně uvádí, že pokud chce být účastník ohledně své žádosti o osvobození od soudních poplatků úspěšný, musí nejen uvést, v čem spatřuje svůj nedostatek prostředků, ale současně musí i takové tvrzení prokázat (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2004, č. j. 1 Afs 5/2003 - 54). Soud uvedené nezjišťuje a ani nemůže zjišťovat z úřední povinnosti, neboť se zde neuplatňuje vyšetřovací zásada (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50). Obdobně se Nejvyšší správní soud vyjádřil i v rozsudku ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, podle kterého platí: „*Účastník řízení, který požádal o osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), a který byl soudem řádně poučen (§ 36 odst. 1 s. ř. s.), je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Vyplyne-li z uvedených údajů či obsahu spisu, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne.*“ Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Ans 2/2007 - 51, dále vyplývá: „*Nedoloží-li účastník řízení své, byť i tvrzené minimální, příjmy, je dán důvod pro zamítnutí jeho žádosti o osvobození od soudního poplatku.*“

[14] Stěžovatel se ke svým majetkovým poměrům vyjádřil ve vlastním čestném prohlášení. Zde sice mj. uvedl, že výše jeho příjmů z pracovního poměru činí 6784 Kč (v únoru), že nemá žádné příjmy z dohod o pracích, z podnikání nebo z hmotného a sociálního zabezpečení. Dále uvedl, že má dluhy – viz CEE, další výdaje v podobě DPH (stovky Kč), daň z příjmu (stovky Kč), sociální pojištění (stovky Kč), zdravotní pojištění (stovky Kč), jízdné MHD (stovky Kč), ubytovné (5500 Kč), exekuční srážka ze mzdy (stovky Kč). Dále prohlásil, že je invalidní pro invaliditu třetího stupně a že mzda je ve výši nepřesahující čtvrtinu průměrné mzdy v ČR. K tomuto podání bylo přiloženo oskenované Potvrzení čistého příjmu zaměstnance za leden 2017, v němž byly přelepeny údaje o vystaviteli tohoto potvrzení a zaměstnavateli stěžovatele.

[15] Nejvyšší správní soud s ohledem na toto Prohlášení stěžovatele souhlasí s městským soudem, že stěžovatel sdělil soudu značně neurčité údaje, neboť ve vztahu ke svým výdajům uvedl značně neurčitý údaj (vyjma výše ubytovného), že má několik typů výdajů v řádech stokorun, a to včetně údajných exekučních srážek ze mzdy, aniž by tyto výdaje blíže jakkoli specifikoval a hlavně doložil, což zejména v případě údajných exekučních srážek by neměl být jakýkoli problém, neboť stěžovatel mohl předložit rozhodnutí o nařízení exekuce. Z tvrzení stěžovatele, která nejsou ničím doložena, zvláště když jsou povětšinou zcela nekonkrétní, nelze jakkoli dovodit jeho situaci ve vztahu k jeho měsíčním výdajům.

[16] Ve vztahu k příjmům stěžovatele musí Nejvyšší správní soud poukázat rovněž na rozpor mezi Prohlášením vyplněným stěžovatelem a předloženým „Potvrzením čistého příjmu zaměstnance“. Prohlášení totiž uvádí údaje o příjmu stěžovatele za únor (bez

uvedení jeho zdroje, tj. konkrétního zaměstnavatele), kdežto „potvrzení čistého příjmu zaměstnance“ se týká ledna 2017; tím, že stěžovatel neuvedl, kdo je zdrojem tohoto příjmu, tj. jeho zaměstnavatelem, znemožnil ověření těchto údajů a toho, zda údajný základní pracovněprávní vztah byl po oba měsíce týž ke stejnému zaměstnavateli, nebo zda došlo k nějaké změně. Nově přitom stěžovatel ve své kasační stížnosti uvádí, že v současnosti mzdu nepobírá, což svědčí o tom, že základní pracovněprávní vztah stěžovatele již netrvá. Pokud stěžovatel předmětné Potvrzení čistého příjmu zaměstnance při jeho oskenování zakryl tak, aby nebylo možné zjistit, kdo je vystavil, kdy tak učinil, a hlavně kdo je zaměstnavatelem stěžovatele, znemožnil tím případné ověření těchto údajů, neboť stěžovatel fakticky předložil přípis, jehož pravost a správnost nelze jakkoli verifikovat, tudíž z něj nelze jakkoli vycházet. Těmito soukromými úpravami a oskenováním stěžovatel dosáhl toho, že z důkazního hlediska nepředložil Potvrzení ve vlastním slova smyslu, které by mu vystavil jeho zaměstnavatel, ale pouze přípis obsahující jeho tvrzení o výši jeho údajných příjmů, který nemůže představovat jakýkoli důkaz, když takto naskenované a přelepované potvrzení si může vytvořit každý. Nelze proto dospět k závěru, že by stěžovatel své (byť minimální) příjmy prokázal (srov. výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Ans 2/2007 – 51).

[17] Stěžovatel tak ohledně svých majetkových poměrů soudu sdělil značně neurčité údaje, svá tvrzení nadto řádně nedoložil. Nejvyšší správní soud se proto ztotožnil se závěrem městského soudu, že podklady poskytnuté stěžovatelem nejsou k doložení jeho majetkových poměrů dostatečné.

[18] K námitce stěžovatele, že to, u koho je zaměstnán, je jeho zcela soukromou záležitostí, Nejvyšší správní soud uvádí, že pokud chce účastník řízení čerpat výhodu v podobě osvobození od soudních poplatků, kterou za předpokladu splnění určitých podmínek právní úprava předvídá, musí řádně a dostatečně doložit, že tyto podmínky splňuje. Jednou z těchto podmínek je, jak již bylo výše uvedeno, prokázání, že nedisponuje dostatečnými prostředky, aby mohl soudní poplatek zaplatit. Z toho důvodu je samozřejmě nezbytné, aby poskytl soudu celkový a hodnověrný obraz o své osobní, majetkové a výdělkové situaci, a to do té míry, do jaké je to potřebné pro potřeby posouzení jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků. Jelikož výše příjmů ze zaměstnání je podstatnou součástí majetkové situace účastníka, která může mít přímý vliv na konečné rozhodnutí o jeho žádosti, je nutné doložit i skutečnosti týkající se jeho pracovní situace. Otázka, zda se jedná o soukromý údaj, či nikoliv, tedy nehraje za daných okolností roli, a Nejvyšší správní soud proto nemohl této námitce stěžovatele přisvědčit.

[19] Nebylo přitom povinností soudu stěžovatele předem poučit, jak bude o jeho žádosti rozhodnuto, neboť tím by předjímal vlastní výsledek posouzení žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků. Poučovací povinnost soudu nemůže jít tak daleko, aby správní soud účastníkovi, kterému jsou jeho procesní povinnosti ve vztahu k žádosti o osvobození od soudních poplatků zjevně s ohledem na počet jeho sporů, které od roku 2009 vede (jen Nejvyšší správní soud k dnešnímu dni eviduje přes 1400 věcí, v nichž stěžovatel vystupuje jako účastník řízení), více než dobře známy, dopředu sděloval, jak bude s ohledem na nastalou situaci konkrétně postupovat, když stěžovatel vymýšlí neustále „nové procesně-obstrukční strategie“ – srov. ve vztahu ke stěžovateli např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 3. 2013, č. j. 2 As 19/2013 – 9.

[20] K dalším tvrzením v kasační stížnosti uplatněným Nejvyšší správní soud konstatuje, že šlo jednak o nekonkrétní tvrzení, z nichž nebylo možno identifikovat projednatelné stížní námitky proti napadenému usnesení, a jednak šlo o vyjádření stěžovatelových názorů na činnost městského soudu, které nemají pro posouzení věci žádnou relevanci.

[21] Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je zjevně nedůvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. ji zamítl.

[22] O nákladech řízení rozhodl soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl ve věci úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení; žalovaná, který měl ve věci úspěch, žádné náklady nad rámec běžné správní činnosti nevynaložila, proto Nejvyšší správní soud rozhodl, že se žalované náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. července 2017

JUDr. Petr Průcha
předseda

senátu